

Dr. Stanislava Koprivica iz Inštituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske v Zagrebu je dopolnila revolucionarno sliko, ki jo je o Nikoli Hećimoviću podal dr. Slavoljub Cvetković. Z analizo obstoječih dokumentov o Nikoli Hećimoviću je ovrgla interpretacijo Ivana Potrča v njegovi knjigi *Zločin*, v kateri je Hećimović označen kot labilna osebnost. Poudarila je, da dokumenti izključujejo sodbo, po kateri bi bil Nikola Hećimović značajsko nezanesljiv.

Posvetovanje je zaključil France Filipič, pisatelj in zgodovinar iz Maribora, z rekonstrukcijo zadnje poti Djure Djakovića in Nikole Hećimovića po avstrijsko-jugoslovanski meji, ki se je končala z umorom obeh revolucionarjev, prvih žrtev diktature.

Ob koncu lahko rečemo, da je bilo delovno srečanje brez dvoma uspešno. S tem srečanjem so raziskovalci zgodovine med obema vojnama, skupaj s predvojnimi revolucionarji, ki so se srečanja tudi udeležili, dali svoj prispevek k letošnjim jubilejem — 60-letnici KPJ—ZKJ, SKOJ, revolucionarnih sindikatov in 35-letnici Lackovega odreda — zlasti pa petdesetletnici smrti Djure Djakovića in Nikole Hećimovića.

Lilijana Trampuž, Jure Perovšek

ZNANSTVENO POSVETOVANJE O NEKATERIH SODOBNIH TEORETIČNIH VPRAŠANJIH PRI OBRAVNAVANJU NARODNIH MANJŠIN

Sredi junija so se v Zagrebu zbrali strokovnjaki Inštituta za narodnostna vprašanja iz Ljubljane in Zavoda za migracije in narodnosti iz Zagreba, da bi skupaj z znanstveniki iz vse Jugoslavije poskušali nakazati in obdelati nekatere ključne teoretične probleme pri raziskovanju problematike narodnih manjšin. Znanstveno posvetovanje, ki je bilo načrtovano in uresničeno kot izključno delovni sestanek razmeroma ozkega kroga poznavalcev in raziskovalcev manjšinske problematike, — v organizaciji ljubljanskega inštituta in zagrebškega zavoda, — je bilo razdeljeno v tri osnovne tematske sklope. V prvem naj bi referenti, teh je bilo na dvodnevem posvetovanju trinajst, prikazali interdisciplinarni in disciplinarni pristop k obravnavanju naslovne tematike. V uvodnem referatu, ta je bil obenem tudi nosilni referat posvetovanja, je raziskovalka Albina Lük, neposredno razložila poglavitne vidike znanstvenega pristopa, ki ga navadno imenujemo interdisciplinarni, nakazala možnosti, ki jih imajo pri takem obravnavanju tematike posamezne vede oziroma njih povezava ter pokazala na nujnost tako zasnovanega znanstvenega raziskovanja, če hočemo o položaju narodnih manjšin dobiti kar se da celovito podobo.

Na ta referat se je navezovalo pet koreferentov, ki naj bi prikazali proučevanje problematike narodnih manjšin z vidika prava (dr. Budislav Vukas), politologije (Mirjana Domini), sociologije (Tihomir Telišman, dr. Peter Klinar) in zgodovine (Janez Stergar). Najbolj sta ostala v okvirih tematskega sklopa Vukas in Klinar. Prvi je sicer temo razpravljanja zožil na mednarodno pravo, vendar je tu prikazal vse najbolj temeljne probleme in jih opredelil ter posebej podčrtal morda najbolj perečega in za življenje narodnih manjšin zelo pomembnega — povezavo mednarodnega prava in njegovih manjšinsko-varstvenih določil z notranjim pravom. Klinar pa je govoril o možnostih sociologije oziroma sociološke metode pri raziskovanju problematike narodnih manjšin

ter opozoril na nekatera dognanja njegove vede s tega področja. Z delom referata se je dotaknil tudi drugega tematskega sklopa, vprašanja terminologije.

V podoben okvir kot referata Vukasa in Klinarja bi lahko uvrstili prispevek Janeza Stergarja, ki je dovolj natančno prikazal, kako se je zgodovinska znanost v Sloveniji ukvarjala z manjšinsko problematiko. Oba preostala referata sta segla iz načrtovanega tematskega sklopa in bi več pomenila v kakem drugem drugače koncipiranem posvetovanju.

Drugi tematski sklop je obsegal vprašanje terminologije oziroma političnega manipuliranja z njo, ko gre za varstvo narodnih manjšin. Teme iz tega sklopa so obdelali: Dr. Janko Jeri — italijansko govorno področje, dr. Dušan Nečak — nemško govorno področje, Drago Druškovič — francosko govorno področje in Vera Klopčič — področje SFRJ. Dr. Janko Jeri je spremljal predvsem italijansko manjšinskovarstveno zakonodajo in se mestoma dotaknil terminoloških problemov; sam sem poskušal prek dognanj dveh vidnih strokovnjakov s tega področja, Teodorja Veiterja (za avstrijsko področje) in Heinza Klossa (za nemško področje), prikazati stanje terminologije v nemško govorečem prostoru in obenem opozoriti na nujnost terminološke jasnosti, če se hočemo izogniti političnemu manipuliranju s terminologijo; Druškovič je pokazal na vzpon in razkroj pojava francoske nacije v luči "teorije nacije", Klopčičeva pa je pregledno predočila različnosti v terminologiji v srbskohrvatskem govornem področju, predvsem iz zornega kota uradnih dokumentov, kot na primer ustav.

Tretji tematski sklop so bila vprašanja, povezana z asimilacijo. O teh je spregovoril dr. Tone Zorn, pokazal na nekatere oblike asimilacije in utemeljil trditev, da naravne asimilacije ni. Na posvetovanju sta govorila še dr. Mirko Valentič — o problematiki zgodovinske zavesti in Tihomir Dumančič, ki je z naslovom referata nakazal, da bo govoril o položaju narodnih manjšin v socialističnih deželah, dejansko pa se je omejil le na poskus pregleda položaja slovenske, hrvaške in srbske manjšine na Madžarskem.

Prav tako pomembna, kot so bili referati, ali pa morda celo bolj, je bila razprava. Ponavadi znanstvena srečanja šepajo prav pri razpravi, tokrat pa je šlo za široko in plodno razpravo, ki se je večinoma dotikala terminoloških problemov in vprašanja izrabe terminološke zmede v politične namene. Nekateri razpravljavci so sicer menili, da je bilo preveč časa posvečenega terminologiji, toda število tistih, ki so o njej spontano razpravljali, je poleg problemov iz mednarodnega prava, problemov dejanskega položaja naših manjšin za mejo, pogrešalo obravnavanje ekonomskih vprašanj v zvezi z raziskovanjem položaja manjšin in še kaj bi lahko našteali. Zato ni čudno, da so udeleženci znanstvenega posvetovanja v Zagrebu sklenili, da bodo takšna tematska srečanja v prihodnje tradicionalna, po možnosti vsakoletna, in se zavzeli za objavo referatov ter selekcionirane razprave v posebni publikaciji.

Dušan Nečak